

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Nyeds skola i Karlstads kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Nyeds skola. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Nyeds skola i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i flera delar en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Variera arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.
- Ge eleverna möjlighet att löpande reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, tillsammans med läraren.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.
- Utforma en undervisning så att eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön och ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt.

Uppföljning

Huvudmannen ska **senast den 9 december 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2025:12664) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i flera delar en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet är processinriktat och sker genom dialog i form av formativ respons.

Lärarstödet är utformat så att eleverna kan utveckla idéer och använda olika strategier för att lösa en uppgift. Av intervjuer med såväl lärare som elever framgår att en arbetsprocess inleds med att lärarna visar olika exempel för eleverna. Eleverna får också själva söka inspiration på internet eller i böcker. Därefter utvecklar eleverna egna idéer genom att fylla i planeringsmallar och ta fram skisser som de stämmer av med lärarna innan de börjar arbeta. En lärare beskriver att eleverna inom materialinriktningen textil vid vissa tillfällen först får öva på olika material och tekniker i workshops innan de påbörjar arbetet med att skapa egna skisser och arbeta med den faktiska produkten. Lärarna går inledningsvis också igenom material och tekniker, främst genom muntliga instruktioner, men också genom bilder, bildspel och videoklipp. I intervju beskriver lärare att genomgångarna fokuserar på nästa steg i processen och att genomgångar hålls allteftersom ett nytt verktyg eller nya tekniker ska börja

användas. Såväl lärare som elever uppger att projekten inom materialinriktningen trä och metall är givna och att eleverna får oftast välja mellan två olika alternativ som redan har förbestämda mått och material, som exempelvis att tillverka en kryddhylla eller en brödlåda inom temat förvaring. Samtidigt framkommer i intervjuer med såväl lärare som elever att det finns möjligheter för eleverna att utveckla egna idéer, som att några elever har valt att göra godislådor och skålar i stället. Under årskurs 9 får eleverna inom båda materialinriktningarna arbeta fritt med egna idéer inom ett fördjupande projekt. I intervjuer berättar elever att lärarna stöttar dem i deras idéutveckling genom att exempelvis resonera om arbetet är möjligt att genomföra under avsatt tid. Såväl lärare som elever beskriver i intervjuer att eleverna löpande får stöd i att pröva och ompröva olika tillvägagångssätt för att lösa en uppgift på. Elever beskriver att lärarna regelbundet ger dem olika alternativ att ta ställning till för att resultatet ska bli bra och att det är såväl elever som lärare som kan komma med förslag på förändringar. I intervju beskriver en elev som läser materialinriktningen trä att hen hade spikat i för tunt trä mot fibrerna så att träet sprack, men att eleven kunde göra om processen med en tjockare träbit efter att läraren förklarat vad som hänt. Ett annat exempel kommer från Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen textil där en elev upptäckte att tygbitarna som sytts ihop till ärmen på en skjorta blivit olika långa och läraren gav då eleven förslaget att sprätta upp en ärmsöm och sy om för att få bäst resultat.

Lärarna ger elever löpande stöd och återkoppling under pågående arbetsprocess. Av Skolinspektionens lektionsobservationer i båda materialinriktningarna samt av intervjuer med lärare och elever framgår att eleverna behåller initiativet i sina arbetsprocesser och att lärarna kontinuerligt följer upp arbetet genom att ställa frågor om hur det går och vad eleverna planerar att göra i nästa steg. Elever berättar i intervju att de uppmuntras till att självständigt försöka lösa problem genom att exempelvis läsa instruktionerna eller se videoklipp en gång till innan de frågar läraren om hjälp. I intervju berättar elever att de får återkoppling av sina lärare under varje lektion och att det kan vara både tips, påminnelser om vad som är bra att tänka på och bekräftelse att arbetet fortlöper bra. Vidare uppger elever att lärarna löpande visar och instruerar eleverna hur de kan lösa olika problem. Under lektionsobservationen i materialinriktningen trä och metall var det exempelvis en elev som behövde hjälp med att räta ut en låda som blivit sned. Eleven undrade om hen glömt limma på någon av sidorna och samtalande med läraren hur det kunde korrigeras. Läraren hjälpte till att sätta ihop lådan samt gav tips om hur eleven kunde applicera lim på svårtillgängliga platser. I intervju uppger lärarna att de ibland hjälper elever med vissa moment när det har blivit fel och tiden inte räcker till, i de fall läraren tidigare sett att eleven behärskar momentet, med syftet att inte stanna upp arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen är motiverande och utmanande men att eleverna endast i viss utsträckning ges möjlighet att dela erfarenheter med varandra i ett gemensamt lärande.

Undervisningen är utformad så att eleverna oavsett kunskapsnivå stimuleras till utveckling. Såväl lärare som elever beskriver att eleverna får prova olika uppgifter och aktiviteter så att eleverna utmanas och stimuleras till att komma längre i sin kunskapsutveckling. Lärare och elever berättar att eleverna oftast får samma typ av uppgift men kan välja att utföra den på olika sätt och med olika svårighetsgrad. Eleverna kan exempelvis utveckla sitt slöjdande genom att lägga till fler detaljer, kombinera olika tekniker eller välja att sätta ihop material med olika tekniker. Lärarna uppger att de uppmuntrar eleverna till att arbeta självständigt och att eleverna ofta själva får avgöra vilken svårighetsgrad de vill arbeta på. Lärarna beskriver att de försöker hjälpa eleverna att inte planera alltför omfattande projekt samtidigt som de vill utmana eleverna i att inte alltid välja den enklaste vägen. Elever bekräftar att lärarna uppmuntrar dem till att göra mer avancerade varianter och att lärarna även löpande ger förslag på vad som kan utvecklas. Lärarna beskriver att de har höga men rimliga förväntningar på alla elever oavsett könstillhörighet och bakgrund och att de bland annat visar det genom att vägleda eleverna i arbetsprocessen genom stöd, utmaningar och resonemang utifrån elevernas individuella förutsättningar. Elever bekräftar i intervju att lärarna har höga förväntningar på dem och förväntar sig att eleverna ska klara de moment de lär sig under slöjdundervisningen, för att därefter bli alltmer självgående med stigande ålder. Elever beskriver att lärarna stöttar dem att komma vidare i arbetsprocessen i stället för att låta elever börja från början om något är svårt eller blir fel samt att lärarna ibland hjälper elever genom att visa enklare sätt att genomföra arbetet på. I intervju uppger elever att de kan prata med läraren om vilket betyg de strävar efter och då få förslag på att göra något mer avancerat. Vidare uppger elever att de får arbeta med valfria, men mindre tidskrävande, projekt när de är klara med en uppgift.

Det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna huruvida arbetsformerna varierar så att eleverna får möjlighet att dela erfarenheter med andra elever. I intervju med lärare framkommer att eleverna i materialinriktningen textil ofta arbetar i grupp under planeringsstadiet för att inspirera varandra, exempelvis genom att arbeta med så kallade idéstafetter. Där utvecklar eleverna egna idéer kring ett projekt på en skiss som sedan skickas runt till varje person i gruppen som i sin tur fortsätter att utveckla skissen. Ett annat exempel är att eleverna gemensamt har studerat väggbonader ur ett historiskt perspektiv och under ledning av läraren diskuterat hur sådana uttryck skulle kunna se ut idag. Elever uppger även att de har haft gruppdiskussioner om användningen av olika

tyger och material samt deras miljöpåverkan och hållbarhet. Av intervjuer med lärare och elever framgår dock att undervisningen i materialinriktningen trä och metall är mer begränsad vad gäller elevernas möjligheter till att utbyta erfarenheter om arbetsprocessen. Bortsett från ett arbetsområde där eleverna får bygga fågelholkar tillsammans framkommer inga exempel på tillfällen där eleverna samarbetar för att dela erfarenheter och utveckla lärandet. Dock framkommer i intervjuer med lärare att elever uppmuntras inom båda materialinriktningarna att hjälpa varandra under arbetets gång, vilket också bekräftas av eleverna.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen innehåller moment där eleverna löpande får reflektera över arbetsprocessen tillsammans med lärarna, men att det varierar mellan materialinriktningarna huruvida eleverna ges möjlighet att reflektera över slutresultat.

Eleverna får löpande reflektera över sin arbetsprocess tillsammans med lärarna för att främja handlingsberedskap, kreativitet och självständighet, men det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken utsträckning eleverna får reflektera över slutresultatet. I såväl Skolinspektionens lektionsobservationer som i intervjuer med elever och lärare framkommer att eleverna får frågor som innefattar vad, hur och varför för att bli uppmanade till egen reflektion under arbetsprocessen. Lärarna stöttar även elevernas reflektionsprocess genom att ge förslag på olika överväganden som kan påverka slutproduktens resultat. Exempelvis får eleverna i materialinriktningen textil fundera över arbetsordningen i olika projekt, bland annat om textiltryck bör göras före broderi. Däremot skiljer sig elevernas möjligheter till reflektion kring slutresultatet åt mellan materialinriktningarna. I intervjuer med lärare framkommer att eleverna i materialinriktningen textil främst har muntliga reflektioner tillsammans med läraren i årskurs 7 och 8 i slutet av ett arbetsmoment. Läraren berättar att hen ställer frågor om hållbarhet, uttryck och materialval, men också frågar hur eleverna skulle göra om de skapade föremålet igen. I årskurs 9 skriver de flesta eleverna en reflektion efter sitt fördjupningsprojekt. Såväl lärare som elever beskriver att eleverna i samtliga årskurser dokumenterar hur det går under arbetsprocessen i materialinriktningen textil genom loggböcker och bildspel och använder den dokumentationen i slutreflektionen. Läraren ger sedan skriftlig återkoppling i de häften som eleverna använder. Elever uppger i intervju att de brukar reflektera över hur arbetet har gått och om de fastnat på något moment inom materialinriktningen textil, men att de inte gör det på samma sätt i materialinriktningen trä och metall. I intervjuer med såväl lärare som elever framkommer att slutreflektioner i materialinriktningen trä och metall endast sker i årskurs 9. En lärare uppger att hen genomför muntliga

reflektioner med eleverna efter fördjupningsprojektet i årskurs 9 om exempelvis funktionen på den möbel som eleven tillverkat, om eleven känner sig nöjd, vad som varit svårt och vad som hade kunnat göras annorlunda.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Variera arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.¹ Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att undervisningen i materialinriktningen trä och metall är ensidigt utformad på så sätt att arbetsformerna främst utgörs av individuellt arbete. Eleverna får därför endast i begränsad utsträckning möjlighet att arbeta med andra elever för att dela erfarenheter i ett gemensamt lärande. Genom att variera arbetsformer och låta elever arbeta både enskilt, i par och i grupp ges eleverna möjlighet att dela erfarenheter i ett gemensamt lärande och kan därigenom utveckla lärandet ytterligare.

¹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

² Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna varierar arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Utvecklingsområde 2

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna möjlighet att löpande reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, tillsammans med läraren.

Av kursplanen i ämnet slöjd framgår att i undervisningen ska eleverna ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande. Genom reflektion både i arbetet och när det är slutfört kan eleverna utveckla medvetenhet om vad som kännetecknar kvalitet i utförande och resultat.³

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna visserligen får reflektera över sin arbetsprocess i materialinriktningen trä och metall men endast i begränsad över slutresultat. Även om eleverna reflekterar över arbetsprocessen tillsammans med sin lärare under arbetets gång får endast eleverna i årskurs 9 reflektera kring slutresultatet. Genom att lärarna utformar undervisningen så att eleverna tillsammans med läraren regelbundet får reflektera över arbetsprocessen och resultatet på olika sätt och vid olika tillfällen utmanas eleverna till handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna utformar undervisningen så att eleverna löpande får reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, tillsammans med lärarna.

³ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen endast i viss utsträckning fördjupar elevernas kunskaper om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Däremot får eleverna kunskaper om olika slöjdmeter som bidrar till hållbara slöjdprodukter.

Det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken utsträckning eleverna får fördjupa sina kunskaper om olika material samt hur deras ursprung och framställning kan påverka miljön. Såväl elever som lärare uppger att materiallära i materialinriktningen textil är återkommande under högstadiet och att eleverna får se filmer och bildspel som bland annat handlar om hur olika material framställs och påverkar miljön. Eleverna har också arbetat med uppgifter som rör textilindustrins miljöpåverkan och med jämförelser av olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv, som de sedan diskuterat tillsammans. Däremot framkommer i intervju med lärare och elever att eleverna i materialinriktningen trä och metall inte har samtalat om frågor som rör ursprung eller hur exempelvis avverkning och transport av trä går till eller vilken miljöpåverkan olika material har. En lärare uppger att hållbarhetsperspektivet inte är ett uttalat inslag i undervisningen inom materialinriktningen trä och metall även om eleverna i stor utsträckning använder hållbara material som spillmaterial. Läraren beskriver att hen har gått igenom skillnader mellan olika träslag med eleverna, men inte specifikt behandlat miljöpåverkan utan främst fokuserat på att välja rätt material för rätt produkt. Exempelvis valde lärare materialet gran för elevernas tillverkning av fågelholkar eftersom det är ett virke som passar bra för produkter som ska användas utomhus.

Undervisningen ger eleverna möjligheter att få kunskaper om olika slöjdmeter som bidrar till slöjdprodukter som är användbara, välgjorda och håller länge. Lärare berättar i intervju att eleverna inom materialinriktningen trä och metall exempelvis får lära sig om hållbara sammanfogningstekniker för att produkten ska hålla längre. Under Skolinspektionens lektionsobservation samtalande läraren också med en elev om att olika träslag är olika följsamma och vad det innebär för produktframställan. Inom materialinriktningen textil får eleverna lära sig hur de ska lägga mönster, sy med sömsmån och fästa trådar för att produkten inte ska gå sönder. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen textil var det två elever som sydde linnen och stämde av med läraren hur de skulle sy fast snedremсор för att göra linnena mer hållbara. Under intervju berättar elever att de i slöjden har gjort flera hållbara produkter, så som en kryddhylla och smörkniv, som fortfarande används hemma.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken utsträckning eleverna får reflektera över olika val utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Eleverna får endast i viss mån göra självständiga val av metoder för resurshushållning som bidrar till hållbarhet. Av intervjuer med lärare och elever framgår att undervisningen i materialinriktningen textil ger eleverna tillfällen till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön och bidra till resurshushållning. Bland annat samtalar lärare med eleverna om olika metoder för att hushålla med resurser och återbruka material. En lärare i materialinriktningen textil berättar att hen också har samtalat med eleverna om återbruk av material ur ett historiskt perspektiv. I intervjuer med såväl lärare som elever framkommer vidare att eleverna uppmuntras till att laga klädesplagg och att läraren går igenom vad tyg kan återanvändas till i stället för att slängas. En lärare i materialinriktningen textil beskriver att eleverna i årskurs 7 exempelvis har använt gamla tygrester när de tillverkat väggbonader och i årskurs 8 när de arbetade med klädproduktion. I årskurs 9 får eleverna fritt välja vilket typ av slöjdföremål de vill framställa utifrån kriteriet att endast använda återbrukat material. Eleverna får först en teoretisk uppgift där de ska motivera val av material utifrån funktion, uttryck och miljö. Därefter får eleverna reflektera över den egna arbetsprocessen utifrån kvalitet, uttryck och miljö. Eleverna får utöver detta göra jämförelser mellan olika material utifrån kvalitet och miljöpåverkan. Av granskningen framgår däremot att undervisningen i materialinriktningen trä och metall sällan innehåller moment där eleverna ges möjlighet att reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön.

Lärare i materialinriktningen trä och metall beskriver i intervju att eleverna får information om varför läraren gjort det specifika materialvalet till ett visst projekt och vad som gör att materialet är lämpligt för slöjdprodukten. Av dokumentation som Skolinspektionen har begärt från huvudmannen framgår att elever i årskurs 7 får välja mellan att bygga fågelholkar och insektshotell i ett projekt som handlar om hållbarhet, men i intervju beskriver elever att de generellt inte reflekterar över hur det egna arbetet påverkar miljön. Elever uppger att det i salen finns en spillåda som de kan plocka restmaterial från och elever har bland annat återanvänt delar från en vävstol till tillverkningen av ett sängbord och fotbollsmål. Elever berättar att lärare i materialinriktningen trä och metall samtalar om vikten av att vara sparsam med resurser ur ett ekonomiskt perspektiv samt om materialens egenskaper, men att det sker utifrån användningsområde och inte utifrån ett miljöperspektiv. Exempelvis har lärare gått igenom att elever ska mäta virke från kanten.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 3

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Av läroplanen framgår att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om förutsättningar för en god miljö och en hållbar utveckling och kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.⁴ Av kursplanen för ämnet slöjd framgår bland annat följande gällande hållbar utveckling. Slöjd innebär manuellt och intellektuellt arbete i förening vilket utvecklar kreativiteten och handlingsberedskapen samt stärker tilltron till den egna förmågan att hantera olika praktiska problem i vardagen. Detta är betydelsefullt för individens och samhällets utveckling och för att främja hållbar utveckling. Eleverna ska också ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling.

⁴ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

Därigenom kan undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett miljömedvetet förhållningssätt.⁵

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken utsträckning eleverna får en undervisning som fördjupar deras kunskaper om olika materials egenskaper utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Genom att utforma en undervisning som synliggör olika materials ursprung, framställning och transportvägar ur ett hållbarhetsperspektiv kan eleverna få en fördjupad kunskap och förståelse om hur olika material påverkar miljön.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om material utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.⁶

Utvecklingsområde 4

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Utforma en undervisning så att eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön och ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

Av kursplanen i slöjd framgår att undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. "Slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling" utgör även en del av det centrala innehållet för årskurs 7–9. Denna del av det centrala innehållet handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, till exempel mellan natur- och konstmaterial, förnybara och icke förnybara material samt resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.⁷

⁵ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

⁶ [Undervisning i slöjdämnet | Lärportalen](#) | Skolverket hämtad 2026-06-25.

⁷ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken utsträckning eleverna ges möjlighet till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön. Eleverna ges i materialinriktningen trä och metall begränsade möjligheter att välja olika metoder som främjar en hållbar utveckling, såsom återbruk av olika material. Genom att lärarna utformar undervisningen så att eleverna regelbundet får reflektera över val av material och metod kopplat till hållbarhet utvecklar eleverna ett miljömedvetet förhållningssätt. Detta bidrar till att eleverna i den egna slöjdprocessen medvetet kan välja hur de kan använda olika metoder för resurshushållning exempelvis reparation och vård av material och föremål.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna utformar en undervisning där eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön. Ge även eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdämnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Granskningen visar att rektorn organiserar slöjdämnet så att elever oavsett könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Rektorn ser till att flickor och pojkar möts i slöjdundervisningen. Rektorn uppger att eleverna läser båda materialinriktningarna växelvis under årskurs 7 och 8 samt att flickor och pojkar är relativt jämnt fördelade inom slöjdgrupperna. I årskurs 9 får eleverna sedan välja materialinriktning och av dokumentation som Skolinspektionen har begärt in från huvudmannen framgår att ungefär en tredjedel av pojkarna i årskurs 9 läser

materialinriktningen textil detta läsår medan en fjärdedel av flickorna läser materialinriktningen trä och metall. Enligt rektorn har elever tidigare läsår fått välja materialinriktning redan inför årskurs 8 men en ändring gjordes bland annat i syfte att förebygga antalet könsstereotypa val hos eleverna. Rektorn beskriver att det är viktigt att såväl flickor som pojkar får med sig grundläggande kunskaper från båda materialinriktningarna innan de väljer i årskurs 9 för att kunna göra ett mer genomtänkt val. Lärare beskriver i intervju att de i samband med valet inför årskurs 9 går igenom de planerade projekten i båda materialinriktningarna för att eleverna ska kunna välja efter intresse. Eleverna kan också välja att fortsätta läsa växelvis även under årskurs 9 för att kunna framställa en produkt inom båda materialinriktningarna. Under intervju med elever beskriver en elev att hen valt att fortsätta med båda inriktningarna av just den anledningen. Såväl rektorn som lärare uppger att eleverna har möjlighet att byta inriktning om de ändrar sig. Av intervjuer med såväl elever som lärare framgår att eleverna under det senaste läsåret fått möjlighet att arbeta med en kombination av material inom materialinriktningarna. Inom materialinriktningen textil har elever exempelvis arbetat med väggbonader där de kunnat kombinera applikationer, som tryck och broderi. Rektorn uppger i intervju att såväl lärare som elever önskar mer samarbete mellan materialinriktningarna. Rektorn beskriver att det, utifrån schemalaggningsen, finns goda förutsättningar för lärarna att samarbeta mellan materialinriktningarna.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att lärarna i viss utsträckning lyfter föreställningar och normer om kvinnligt och manligt med eleverna.

Lärarna synliggör och samtalar endast till viss del med eleverna om olika föreställningar om kvinnligt och manligt. I intervjuer beskriver lärare att eleverna oftast arbetar med samma uppgifter och elever berättar att det inte finns något verktyg eller material som är speciellt för flickor eller pojkar utan att alla kan använda allt och att lärarna utmanar dem att prova allt. Lärare beskriver att de försöker visa på bredden av möjligheterna inom ämnet slöjd och att det inte bara handlar om att till exempel sy kläder eller bygga möbler. Samtliga elever får därför möta olika typer av projekt, såväl dekorativa tekniker som framtagandet av funktionella produkter. En lärare i materialinriktningen textil berättar att detta ibland kopplas till samtal om yrken och framtida användningsområden. Läraren beskriver att hen lyfter både dekorativa och funktionella uttryck i undervisningen och medvetet ser till att eleverna får ta del av inspirationsbilder på produkter som tillverkats av både kvinnliga och manliga hantverkare. Exempelvis har läraren innan eleverna påbörjat projektet klädsömnad samtalat med eleverna om manliga och kvinnliga normer kring kläder och olika producenters system för

storlekar. En lärare i materialinriktningen trä och metall beskriver att hen pratat om slöjden ur ett historiskt perspektiv och berättat att flickor och pojkar tidigare inte fick läsa samma materialinriktning. I övrigt kan lärare ge få konkreta exempel på hur de i undervisningen synliggör och motverkar traditionella könsmonster för eleverna. Elever beskriver i intervju att de inte heller har uppfattat att lärarna pratat med dem om jämställdhetsfrågor. Däremot beskriver både rektorn, lärare och elever att lärarna bemöter flickor och pojkar likvärdigt och att pojkar och flickor har samma förutsättningar i slöjdundervisningen. Lärare uppger i intervju att eleverna sällan uttrycker könsstereotypa uppfattningar kopplat till slöjden men att lärarna agerar om det förekommer.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde 5

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt.

Av läroplanen framgår att skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.⁸

Motiveringen till utvecklingsområdet är att undervisningen i materialinriktningen trä och metall endast i viss utsträckning lyfter frågor kopplat till jämställdhet med eleverna i slöjdundervisningen. Genom att synliggöra och diskutera traditionella könsmonster samt utmana de föreställningar som flickor och pojkar kan ha, ges eleverna möjlighet att utveckla en ökad medvetenhet om könsbundna normer. Detta kan i sin tur

⁸ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

bidra till att motverka begränsningar i deras vardag och i framtida val, exempelvis vad gäller utbildning och yrkesinriktning.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare löpande reflekterar och diskuterar olika frågor kring jämställdhet samt utmanar eleverna i val av material och metod utifrån deras föreställning om kvinnligt och manligt. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.⁹

På Skolinspektionens vägnar

X Roger Persson

Beslutsfattare
Signerat av: Roger Persson

X Marta Rivelis

Föredragande
Signerat av: Marta Rivelis

I handläggningen av ärendet har även Ann Goliath-Pillola, utredare, deltagit.

⁹ [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) hämtad 2026-06-25.

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Nyeds skola den 20 maj 2026. Besöket genomfördes av utredarna Marta Rivelis och Ann Goliath-Pillola.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Karlstads kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–9. Förskoleklass och årskurserna 1–6 ingår inte i granskningen. På skolenheten går 350 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En intervju med lärare
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Rektor organiserar slöjdämnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.¹⁰

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹¹ Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.¹²

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.¹³

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.¹⁴

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.¹⁵ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

¹⁰ 26 kap. 20 § skollagen.

¹¹ 1 kap. 4 § skollagen.

¹² 1 kap. 5 § skollagen.

¹³ 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

¹⁴ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁵ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.¹⁶

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.¹⁷

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hanterverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

¹⁶ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁷ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.¹⁸

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.¹⁹

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.²⁰

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.²¹

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

²⁰ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

²¹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.²²

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²³

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²⁴ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.²⁵ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.²⁶

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

²² Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²³ Lgr22, 2.1 Normer och värden.

²⁴ 2 kap. 9 § skollagen.

²⁵ 2 kap. 10 § skollagen.

²⁶ Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²⁷

²⁷ Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.